

*Maria Rólkowska**

O ROLACH I CECACH OSOBOWOŚCIOWYCH DOBREGO LEKTORA JĘZYKA POLSKIEGO JAKO OBCEGO – NA PODSTAWIE OPINII STUDENTÓW

Słowa kluczowe: nauczanie jpjo, role lektora jpjo, cechy lektora jpjo, opinie studentów, komunikowanie międzykulturowe

Streszczenie. Celem artykułu jest przedstawienie, jakie są, zdaniem obcokrajowców uczących się w Polsce języka polskiego na poziomie A1–A2, role lektora jpjo i jaką powinien on być osobą. Opinie 55 studentów z 9 krajów zostały zebrane podczas zajęć jpjo drogą e-mailową. Na podstawie zgromadzonych wypowiedzi obcokrajowców utworzono dekalog dla lektorów pracujących głównie ze studentami rozpoczynającymi naukę jpjo, który może jednak okazać się również przydatny i obowiązujący na wyższych poziomach nauczania języka.

Często dla studentów-obcokrajowców rozpoczynających dopiero po przyjeździe do Polski naukę naszego języka – nowego i trudnego – lektor staje się bardzo ważną postacią. Jest on nie tylko nauczycielem języka, ale także „łącznikiem” między nimi a nowym dla nich krajem i nową rzeczywistością kulturową. Warto zatem zapoznać się z opiniami cudzoziemców, zaczynających naukę polskiego, na temat tego, kim jest dla nich lektor jpjo, jakie są jego role, jaką powinien być osobą, aby proces glottodydaktyczny był satysfakcjonujący i motywujący do dalszej pracy dla obu stron – zarówno uczących się polskiego, jak i go nauczających. Relacje pomiędzy uczniami a lektorem są bardzo istotne, przede wszystkim na początkowym etapie nauki języka, kiedy stosunki interpersonalne między uczącym się a nauczycielem mogą ucznia zachęcić bądź też zniechęcić do kontynuowania nauki – szczególnie w przypadku języka polskiego, który nie należy do najłatwiejszych i wymaga od uczących się poświęcenia wiele czasu w celu jego opanowania. Chcąc poznać opinie studentów, poprosiłam uczniów z grup, w których uczyłam lub wciąż uczę języka polskiego na poziomach A1 i A2, o udzielenie odpowiedzi (pisemnie lub e-mailowo) na dwa pytania zadane

* maria_rolkowska@interia.eu, Centrum Kultury i Języka Polskiego dla Cudzoziemców oraz Zakład Kultury Mediów, Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, ul. Kurta Orbitza 1, 10-725 Olsztyn.

w języku angielskim, aby umożliwić obcokrajowcom wypowiedź nieograniczoną ich niewielkim jeszcze stopniem znajomości języka polskiego. Pytania brzmiały następująco:

1. Jaka jest, Twoim zdaniem, rola lektora języka polskiego? (Czy tylko uczenie języka, czy coś jeszcze)?

2. Jakimi cechami charakteryzuje się, według Ciebie, bardzo dobry lektor języka polskiego?

Studenci nie musieli podpisywać odpowiedzi imieniem i nazwiskiem, a tylko podawali swoją narodowość, wiek, płeć oraz informację, jak długo uczyli się bądź uczą się języka polskiego. Udało mi się uzyskać odpowiedzi od 55 studentów-obcokrajowców z 9 krajów. Ich opinie były zatem bardzo różnorodne, gdyż każda z ankietowanych osób pisała o tym, co jej zdaniem jest istotne. Poniżej zamieściłam odpowiedzi, które się powtarzały, a więc zostały podane przez co najmniej 2 studentów, choć w większości przypadków minimum 3–4 osoby poruszały te same kwestie. Jedyne ograniczenie, które wprowadziłam przy zbieraniu wypowiedzi studentów, to maksymalna liczba osób tej samej narodowości, które odpowiadały na pytania – czyli 10, aby nie doszło do zbyt dużej przewagi liczebnej studentów z jednego kraju i aby przedstawione opinie obcokrajowców były reprezentatywne dla grupy wielokulturowej. Minimalna liczba studentów z jednego kraju to 2 osoby.

Wszyscy udzielający odpowiedzi, jak już wspomniałam, uczą się polskiego lub uczyli się od poziomu A1 co najmniej przez dwa semestry, maksymalnie zaś 3 lata, a więc od 2 do 6 semestrów. Cała grupa ankietowanych rozpoczynała naukę języka w Polsce, a dokładnie na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie, jako studenci programu Erasmus bądź studenci medycyny angielskojęzycznej (osoby z Arabii Saudyjskiej i Szwecji) w latach 2010–2014, czyli w ciągu ostatnich 4 lat. Odpowiadający na pytania to osoby młode, ale pełnoletnie (między 20 a 27 rokiem życia), które były lub wciąż są studentami. Grupa pytaných osób jest więc jednorodna wiekowo i „zawodowo”, ale studenci pochodzą z 9 różnych krajów (z Włoch, Turcji, Szwecji, Arabii Saudyjskiej, Hiszpanii, Niemiec, Wielkiej Brytanii, Czech i Rumunii). Łącznie zadano pytania 55 osobom: 34 mężczyznom i 21 kobietom. Dane przedstawia poniższa tabela.

Kraj	Włochy	Szwecja	Arabia Saudyjska	Turcja	Hiszpania	Niemcy	Wielka Brytania	Czechy	Rumunia
Łączna liczba studentów	10	10	10	10	6	3	2	2	2
Liczba kobiet – k	3 k.	3 k.	2 k.	3 k.	4 k.	3 k.	0 k.	1 k.	2 k.
Liczba mężczyzn – m	7 m.	7 m.	8 m.	7 m.	2 m.	0 m.	2 m.	1 m.	0 m.

Prawie wszyscy studenci odpowiadali dość obszernie na oba zadane im pytania – zwykle były to odpowiedzi zajmujące ponad pół strony lub całą stronę formatu A4. Jedyną prawidłowość, którą udało się zaobserwować, analizując odpowiedzi studentów z poszczególnych krajów, to ta, że najkrótszych i najbardziej lakonicznych odpowiedzi udzielili studenci spoza Europy – z Arabii Saudyjskiej. Zwykle było to tylko kilka zdań, często bardzo ogólnikowych. Nasuwa się zatem pytanie: dlaczego? Jako pierwsza przychodzi na myśl kwestia różnic kulturowych – kraje arabskie należą do tych o wysokim dystansie w stosunku do władzy, zatem, jak stwierdza Geert Hofstede, o dużej przestrzeni emocjonalnej oddzielającej podwładnych od przełożonych (Hofstede G., Hofstede G.J. 2007, s. 54, 57). Dla społeczeństw o dużym dystansie władzy charakterystyczne jest traktowanie nauczycieli z respektem, jako guru, i również jako tych, do których wyłącznie należy podejmowanie inicjatywy w klasie (Hofstede G., Hofstede G.J. 2007, s. 67). Można więc przypuszczać (zgodnie z tymi regułami), że pytani arabscy studenci nie czuli się komfortowo w sytuacji, w której mieli przedstawić własną opinię na temat nauczania jppo swojemu nauczycielowi (nawet jeśli oddawali ją na piśmie i anonimowo).

Kim zatem, zdaniem studentów-obcokrajowców rozpoczynających naukę polskiego, jest lektor? Jakie są jego role? Oczywiście podstawową rolę lektora jest nauczanie języka – o czym wspomina 25 osób, a więc prawie połowa pytań (można przypuszczać, że pozostała połowa osób uznała to za truizm i rzecz oczywistą – dlatego o tym nie wspomniała). Jak napisała studentka ze Szwecji: „nauczyciel jest kluczem do nauki”¹ – co również pokazuje, jak istotne ogniwo procesu dydaktycznego stanowi lektor. Bardzo ważne jest zatem to, jaka to osoba i jaki ma kontakt ze studentami. Opinię tę potwierdzają też słowa jednego ze studentów z Turcji: „Polski jest bardzo trudnym językiem i uważam nauczanie się go bez lektora za prawie niemożliwe”.

Jednocześnie studenci zaznaczają, że lektor to jedna z pierwszych osób w Polsce, z którymi mają kontakt, a więc jest on dla nich kimś ważnym, a jego rola przekracza ramy bycia jedynie nauczycielem języka polskiego. Student ze Szwecji napisał: „Dla większości studentów-obcokrajowców, którzy studiują w Polsce, nowy jest i kraj, i kultura. A więc pierwszy kontakt z Polakami i polskimi zwyczajami odbywa się za pośrednictwem lektora i dlatego taka osoba jest **kimś więcej niż nauczycielem**”. Na czym zatem polega, zdaniem studentów, owo bycie kimś więcej? Trzy osoby napisały, że lektor jest dla nich **mentorem** (student z Turcji, studentka z Włoch, student z Wielkiej Brytanii). Natomiast 3 inne osoby odpowiedziały, że **przyjacielem** (studentka i student z Włoch, studentka z Turcji).

Z wypowiedzi studentów wynika, że lektor powinien być także ich **przewodnikiem po realiach życia w Polsce** – tak napisała na ten temat studentka z Turcji:

¹ Wszystkie podane w tekście artykułu cytaty to wypowiedzi studentów, którzy odpowiedzieli na zadane im 2 pytania. Odpowiedzi te zostały przeze mnie przetłumaczone z języka angielskiego na język polski.

„Powinien pomagać studentom nie tylko w poznaniu języka polskiego, ale także realiów życia w Polsce. Nauczyciel jest jedną z pierwszych osób w Polsce, które student-obcokrajowiec poznaje w nowym kraju i on właśnie może to zrobić”. Podobne zdanie wyraża także 11 innych studentów, pisząc, że lektor powinien: „uczyć, jak najlepiej żyć w Polsce” (student z Włoch, studentka z Turcji), „przekazywać informacje o mentalności Polaków i szczególnym miejscu, jakim jest Polska” (studentka z Włoch), „pokazywać specyfikę kraju” (studentka z Rumunii), „uczyć o społecznych aspektach życia w Polsce” (student z Arabii Saudyjskiej), „uczyć o stylu życia w Polsce” (student z Turcji), „nawiazywać do życia społecznego w Polsce” (studentka z Niemiec), „uczyć wszystkiego, co potrzebujemy wiedzieć o Polsce i Polakach” (student z Turcji), „przekazywać wiedzę o kraju” (studentka z Turcji), „uczyć, jak funkcjonować w środowisku na zewnątrz, poza klasą” (student ze Szwecji), „uczyć, jak funkcjonować w sytuacjach życia codziennego w Polsce” (student z Arabii Saudyjskiej). Co istotne, na 12 osób, które wyraziły taką opinię, 4 osoby to Turcy, a pozostała grupa to studenci z Włoch, Rumunii, Arabii Saudyjskiej, Niemiec i Szwecji, a więc przedstawiciele 6 z 9 ankietowanych narodowości, zatem prawie wszystkich – poza Rumunią, Czechami i Wielką Brytanią – co świadczy o tym, że ta funkcja lektora jest bardzo istotna dla studentów-obcokrajowców z różnych krajów.

Lektor ma być także (wiąże się to również z powyższym punktem) przewodnikiem po polskiej kulturze i historii. Studentka z Hiszpanii napisała: „język i kultura idą ręką w rękę”. O uczeniu oprócz języka także polskiej kultury wspomina jeszcze 10 osób (studentka ze Szwecji, studentka z Rumunii, student ze Szwecji, student z Arabii Saudyjskiej, studentka z Niemiec, student i studentka z Turcji, studentka z Hiszpanii, studentka z Niemiec, student z Włoch). O uczeniu historii Polski przez lektorów napisały natomiast tylko 4 osoby (student z Hiszpanii, 2 studentów z Turcji i studentka z Niemiec). Lektor, zdaniem obcokrajowców, powinien informować nie tylko o kulturze wysokiej, ale także o dość „przyziemnych” jej aspektach – studentka z Niemiec wspomniała: „lektor powinien mówić o ciekawostkach polskiej kultury i tradycji, na przykład: co to jest zapiekanka?”.

Wśród opinii o roli lektora języka polskiego pojawia się także interesujące zdanie studenta z Włoch: „Musi być jak Wielki Brat, który powoli i cierpliwie uczy swoje dzieci”. Wypowiedź ta sugeruje, że lektor powinien mieć podejście psychologiczno-pedagogiczne do swoich uczniów, o czym wspomina także studentka z Rumunii, pisząc: „lektor powinien być dobrym **psychologiem**”. Z postrzeganiem lektora jako pedagoga i psychologa łączy się także rola lektora jako „**motywatora**” do nauki polskiego, o czym napisało łącznie 6 studentów. Oto fragment wypowiedzi studenta z Włoch: „Nauczyciel musi być też »motywatorem«, studentka z Niemiec określa to bardzo podobnie: „lektor to ktoś, kto motywuje do nauki języka”. O zachęcaniu/ stymulowaniu obcokrajowców do nauki polskiego napisało także 2 studentów z Arabii Saudyjskiej, student z Turcji i student z Włoch.

Interesujące jest również stwierdzenie 2 studentów, że lektor, abstrahując od jego najistotniejszych umiejętności i zdolności, czyli pedagogiczno-psychologicznych, powinien być przede wszystkim Człowiekiem. Pytane osoby tak na ten temat pisały: „ma być przede wszystkim Człowiekiem, a nie »mechanicznym przekaznikiem wiedzy«” (student z Wielkiej Brytanii), „powinien być ludzką osobą” (student z Włoch).

Jakie zatem – zdaniem studentów – cechy charakteru powinien posiadać nauczyciel jppo, aby stać się dla tych, z którymi prowadzi zajęcia, lektorem, mentorem, przewodnikiem, Wielkim Bratem i „motywatorem”? Jedna ze studentek z Turcji napisała: „To bardzo ważne, jaki jest nauczyciel języka polskiego, ponieważ język ten jest bardzo trudny. Nauczyciel jest bardzo ważny, bo jeśli lubisz nauczyciela i lubicie się wzajemnie, nauka języka jest przyjemna”. Analizując odpowiedzi udzielone przez studentów na to pytanie, okazuje się, że najwięcej, bo aż 13 osób odpowiedziało, że lektor musi być **cierpliwy**, a nawet bardzo cierpliwy – można więc wnioskować, że ta cecha nauczyciela dla uczących się języka jest bardzo istotna (2 studentów z Turcji, 3 studentów z Włoch, 2 studentki z Włoch, studentka z Hiszpanii, studentka z Czech, 2 studentów ze Szwecji, studentka z Niemiec, studentka z Turcji). Co ciekawe, w grupie osób, które udzieliły tej odpowiedzi, najwięcej było studentów z Włoch (5 osób na 13). Dwóch studentów – z Włoch i Turcji – uzasadnia wybranie tej cechy jako bardzo istotnej, pisząc, że polski jest trudnym językiem, a więc uczący się go obcokrajowcy potrzebują czasu, aby osiągnąć dobre rezultaty. Trzy inne osoby napisały, że lektor powinien być spokojny (student i studentka z Turcji, student ze Szwecji), co również można uznać za określenie bliskoznaczne słowu cierpliwy. A 2 studenci ze Szwecji podkreślali, aby lektor nie realizował materiału dydaktycznego za szybko: „nie za szybko z materiałem”, „nienarzucający zbyt szybkiego tempa na lekcji”.

Kolejną istotną cechą lektora, którą wymieniają studenci, jest **otwarty umysł** (*open-minded*) (tak odpowiedziało 5 osób: 2 studentów z Włoch, student i studentka z Turcji, studentka z Rumunii). Sądzę, że można założyć, że pytani studenci mieli na myśli otwartość na inne osoby i kultury, choć tylko student z Włoch ujął to precyzyjnie, pisząc: „lektor powinien mieć otwarty umysł, ponieważ spotyka się ze studentami z różnych kultur”. Przy kwestii stosunku lektora do innych kultur pojawia się także inna cecha, wymieniona przez 2 studentów z Turcji, mianowicie **tolerancja**.

Sześciu obcokrajowców napisało także o lektorze **rozumiejącym** studentów, co łączy się z otwartym umysłem i tolerancją uczącego języka. Wspominali o lektorze rozumiejącym ich odmienność kulturową, religijną, mentalną („szczególnie rozumiejący i akceptujący inne kultury czy religie, różnice mentalne i intelektualne” – studentka z Turcji, „osoba, która rozumie inną mentalność i odmienne kultury” – studentka z Hiszpanii), ale także rozumiejącym ich trudności w nauce polskiego („rozumieć trudności studentów uczących się polskiego” – student z Turcji). Tylko 3 osoby (student ze Szwecji, studentka z Turcji i studentka

z Włoch) wspomniały tylko o lektorze rozumiejącym studentów, bez precyzowania, jakich kwestii to dotyczy. Rozumienie studentów odnosi się także, co można stwierdzić na podstawie udzielonych odpowiedzi, do prezentowania postawy empatycznej przez lektora – studentka z Hiszpanii napisała: „nauczyciel musi postawić się na miejscu studentów, aby zrozumieć lepiej ich potrzeby”, a student z Wielkiej Brytanii odpowiedział: „studenci powinni czuć się komfortowo i w klasie, i z lektorem – lektor nigdy nie powinien dawać im do wykonania zadania, którego sam nie chciałby zrobić”.

Jeszcze jedną cechą bardzo dobrego lektora jppo, którą wymieniają studenci, jest **serdeczny, przyjazny** stosunek do uczących się języka (tak napisało 7 osób: studentka ze Szwecji, student i studentka z Turcji, studentka z Niemiec, studentka z Rumunii, student ze Szwecji, student z Arabii Saudyjskiej). Dwie kolejne osoby określają to słowami – „**z sercem dla studentów**” (studentka z Niemiec, student ze Szwecji). Natomiast 5 innych osób użyło synonimicznego określenia, pisząc o życzliwym i miłym lektorze (kind): studentka z Arabii Saudyjskiej, 2 studentki i 2 studentów z Turcji. Dwie studentki wskazały też na **entuzjazm** jako istotną cechę lektora, pisząc: „nauczyciel powinien opowiadać/ uczyć z entuzjazmem” (studentka ze Szwecji, studentka z Czech), a inni pytani także to, aby lektor był **pozytywnie nastawiony** do swojej pracy i studentów (studentka z Turcji, student z Arabii Saudyjskiej).

Ze wskazaną powyżej serdecznością, życzliwością i przyjaznym podejściem do studentów wiąże się wymieniana przez nich inna cecha lektora, a mianowicie, aby był **uśmiechnięty i z poczuciem humoru**. Dwóch studentów z Turcji napisało, że nauczyciel powinien być uśmiechnięty – przy czym jeden dodał: „szczególnie, gdy mowa o trudnej, polskiej gramatyce”, a o poczuciu humoru wspominają 4 osoby (3 studentki z Rumunii, Włoch, Niemiec i student z Arabii Saudyjskiej).

Z powyższymi cechami łączy się też wymieniany przez studentów sposób uczenia ich języka polskiego przez lektora: „nienudny/ zabawny” (2 studentów ze Szwecji), „poprzez używanie żartów” (student z Turcji), „w sposób zabawny” (studentka z Arabii). Dzięki uśmiechowi i żartom – zdaniem studentów – podczas lekcji tworzy się dobra atmosfera w klasie (student z Włoch, studentka z Rumunii), a gdy „studenci są na lekcji w dobrym humorze, wtedy łatwiej i szybciej będą się uczyć” (studentka z Hiszpanii), a także – jak napisała inna studentka z Hiszpanii – „nauczyciel jest po to, aby uczyć, ale także, aby dzielić ze studentami śmiech i wspólne, dobre chwile”.

Tu należy wymienić kolejną cechę lektora, o której wspomniało 5 pytanym osób (student ze Szwecji, studentka z Niemiec, studentka z Hiszpanii, studentka z Rumunii, student z Arabii Saudyjskiej), a mianowicie „interaktywność”, czyli wchodzenie w reakcję, reagowanie na studentów, **umiejętność komunikowania się** z wszystkimi studentami. Studentka z Czech napisała, że dobry lektor umie „rozmawiać ze studentami, a nie tylko wygłaszać monolog”, a jej kolega z tego samego kraju dodał – „umie dyskutować ze studentami”.

Jeszcze inną istotną cechą dobrego lektora jpjo jest, zdaniem studentów, **umiejętność zainteresowania** uczących się lekcją (2 studentów ze Szwecji, student z Turcji, student z Arabii Saudyjskiej, student z Włoch, studentka z Rumunii, student ze Szwecji) oraz **motywowanie/ zachęcanie** ich do nauki (student z Hiszpanii, student z Turcji, student i studentka z Arabii Saudyjskiej, student z Włoch, student z Hiszpanii, studentka z Rumunii). Student z Wielkiej Brytanii napisał: „dobry nauczyciel zachęca studentów do mówienia i eksperymentowania z językiem polskim – nieważne, w jak niewielkim stopniu go znają. Budowanie wiary w umiejętność użycia języka polskiego zwiększa w studentach zaufanie, że potrafią nauczyć się tego języka”. Jednocześnie obcokrajowcy przyznają, że jest to niełatwe zadanie – oto opinia studenta ze Szwecji: „język polski jest bardzo trudny, a więc zainteresowanie studentów i zachęcenie ich do nauki to trudne zadanie dla lektora. Bardzo łatwo jest zrezygnować z nauki [...]”.

W motywowaniu i zachęcaniu studentów do nauki polskiego na pewno pomocne są dwie kolejne cechy lektora jpjo, które wymieniają obcokrajowcy: **elastyczność** (2 studentów ze Szwecji, studentka z Niemiec) i **kreatywność** (student i studentka z Turcji, student ze Szwecji). Studenci sami podają przykłady kreatywnego sposobu nauczania języka:

- „uczyć, używając piosenek, gier słownych (student i studentka z Włoch, studentka z Hiszpanii),
- „pokazywać krótkie filmy” (student z Arabii Saudyjskiej, student ze Szwecji),
- „używać zadań z prawdziwymi sytuacjami komunikacyjnymi” (student z Włoch),
- „tworzyć linki między językiem polskim a rodzimym językiem studentów, a jeśli grupa jest mieszana narodowościowo – między polskim a angielskim” (student z Turcji).

Elastyczność i kreatywność lektora są bardzo istotne przy nauczaniu gramatyki, która, co podkreślają studenci, jest bardzo trudna („*Polish Grammar...* Masakra!... Bardzo, bardzo trudna, ale nie niemożliwa do nauczania” – student z Włoch). Studenci zwracają także uwagę na następujące kwestie związane z tym tematem: „przeładowanie gramatyką demotywuje uczniów” (studentka z Niemiec), „język polski wymaga dużo pracy z gramatyką, ale dobry nauczyciel skupia się bardziej na tym, aby studenci swobodnie używali gramatyki, którą już znają, a nie na przedstawianiu im gramatyki, której nie potrafią użyć” (student z Wielkiej Brytanii).

Elastyczności i kreatywności warto też, zdaniem studentów, użyć przy pracy z podręcznikiem, aby nie ograniczać uczenia języka tylko do „przerabiania” materiału zawartego w książce. Uwagi obcokrajowców są następujące: „wychodzić poza książkę” (student ze Szwecji), „mniej koncentrować się na książce, a bardziej na mówieniu po polsku” (student z Arabii Saudyjskiej), a nawet wyrażają oni dość radykalne opinie – „uczniowie nie potrzebują książki, ale osoby, która im

pomoże, doda odwagi i zachęci ich do nauki języka” (student z Włoch). Jeszcze o jednej cesze lektora wspomina 4 studentów, a mianowicie o tym, że powinien on być rodzimym użytkownikiem języka. Studenci używają określenia *native speaker* (2 studentki z Włoch, student z Arabii Saudyjskiej oraz student z Turcji, który tłumaczy tę opinię słowami: „bo taki lektor zna bardzo dobrze polskie tradycje i realia życia”).

Skoro wśród materiałów związanych z nauczaniem jpjo znajduje się *dziesięcioro przykazań dla nauczyciela języka polskiego jako obcego*, sformułowanych przez lektora Donalda Pirie z myślą o innych lektorach (Pirie 1997, s. 247), oraz napisanych po angielsku pięć poleceń dla uczących się polskiego, rozpoczynających podręcznik Władysława Miodunki dla poziomu A1 (Miodunka 2006, s. 5), warto byłoby zastanowić się, jakie przykazania czy też polecenia dotyczące nauczania jpjo daliby lektorom zaczynający naukę języka obcokrajowcy? Podsumowując przedstawione powyżej uwagi i opinie na temat ról i cech dobrego lektora jpjo, których udzieliło 55 studentów-obcokrajowców, można stworzyć na ich podstawie dekalog dla lektorów pracujących przede wszystkim z osobami uczącymi się jpjo na poziomie A1 (ale także przydatny i obowiązujący na wyższych poziomach nauczania języka). Zakładam, że skoro przytaczane w tekście artykułu stwierdzenia są prawdziwe dla 55 studentów z 9 krajów, to również inni obcokrajowcy, rozpoczynający naukę języka polskiego, mogliby się pod nimi podpisać. Wspomniany dekalog może brzmieć następująco:

Lektorze!

1. Miej otwarty umysł i bądź otwarty na inne kultury.
2. Bądź empatyczny i rozumiejący studentów – postaw się w ich sytuacji.
3. Bądź cierpliwy, a nawet bardzo cierpliwy.
4. Bądź życzliwy, serdeczny i przyjazny.
5. Bądź na lekcji uśmiechnięty i w dobrym humorze – to wpłynie nie tylko na dobrą atmosferę w klasie, ale też pomoże studentom w nauce gramatyki języka polskiego.
6. Komunikuj się ze wszystkimi studentami – oni chcą nie tylko Cię słuchać, ale przede wszystkim próbować rozmawiać z Tobą po polsku, czuć, że jest między wami więź.
7. Bądź entuzjastyczny i pozytywnie nastawiony – i do swojej pracy, i do studentów.
8. Zainterесuj studentów językiem polskim i pomyśl, jak zmotywować ich do nauki.
9. Bądź kreatywny i elastyczny – Twoje innowacyjne metody i ćwiczenia są dla studentów ciekawe i zachęcające do poznawania polskiego.
10. Pamiętaj – studenci chcą przede wszystkim mówić po polsku, a nie tylko poznać treści zawarte w podręczniku. Niech ich znajomość polskiego będzie na tyle dobra, aby mogli się komunikować po polsku w prostych sytuacjach życia codziennego – to da im satysfakcję i motywację do dalszej nauki.

BIBLIOGRAFIA

- Hofstede G., Hofstede G.J., 2007, *Kultury i organizacje. Zaprogramowanie umysłu*, Warszawa.
- Miodunka W., 2006, *Cześć, jak się masz? Część I: Spotykamy się w Polsce*, Kraków.
- Pirie D.A., 1997 *Dziesięcioro przykazań dla nauczyciela języka polskiego jako obcego*, [w:], *Nauczanie języka polskiego jako obcego. Materiały z pierwszej konferencji polonistów zagranicznych i polskich zwołanej z inicjatywy grupy „Bristol” do Instytutu Polonijnego UJ*, red. W. Miodunka, Kraków, s. 247.

Maria Rólkowska

ABOUT THE ROLES AND THE CHARACTERISTIC FEATURES OF A GOOD POLISH LANGUAGE TEACHER – BASED ON STUDENTS' OPINIONS

Keywords: teaching Polish as a foreign language, the roles of a Polish language teacher, the characteristic features of a Polish language teacher, students' opinions, intercultural communication

Summary. The purpose of this article is to present, what are, according to the Polish language learners at A1-A2 level in Poland, the roles and the characteristics features of Polish language teacher. The opinions of 55 students from 9 countries were collected during the lessons or by e-mail. On the basis of the collected material, there has been created a Decalogue for lecturers working mainly with the students who starting to learn Polish as a foreign language (but also useful and effective for language teaching at higher levels).